

3. Стрельченко О.Г., Сущенко А.О. Міжнародна практика адміністративно-правової протидії насильству в сім'ї. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. В. 3. Т. 2.

4. Стрельченко О.Г. Сущенко А.О. Сутність адміністративно-правової протидії насильству в сім'ї на Україні Учёные записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки» Т. 27 (66). № 1. 2014. С. 138–145.

5. Стрельченко О.Г., Сущенко А.О. Надання соціальних послуг особам, які постраждали від насильства в сім'ї Проблемні питання адміністративно-правової протидії корупції : Матеріали науково-практичного семінару / ред. колегія : О. В. Кузьменко (голова), І. Д. Пастух, О. К. Волох. Харків : Золота миля, 2014. С. 220–224.

6. Стрельченко О. Г. Адміністративно-правова протидія проступкам щодо насильства в сім'ї Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративно-правової науки : Матеріали V науково-практичного семінару / ред. колегія : О.В. Кузьменко (голова), І.Д. Пастух, В.К. Колпаков. К.: «Аванпост-прим», 2011. С. 146–149.

7. Шевченко Л.В. Стрельченко О.Г. Співвідношення понять «домашнє насильство» та «насильство в сім'ї»: порівняльно-правовий аспект / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». № 48. 2018. С. 11–14.

Степанова Ганна Миколаївна,

доцент кафедри досудового розслідування
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Степанов Олег Станіславович,

кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ «ЗЕЛЕНОЇ КІМНАТИ» ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У збиранні доказової інформації одне з основних місць посідає допит, метою якого є отримання певної інформації від особи про обставини, що їй відомі та мають значення для кримінального провадження. Допит дитини вимагає від особи, яка його проводить, знання не тільки процесуального законодавства, а також знання вікових та індивідуальних особливостей малолітньої (неповнолітньої) особи, індивідуального підходу, досконалої та ретельної підготовки, що включає в себе: вивчення матеріалів кримінального провадження, ознайомлення з всебічними даними про малолітню (неповнолітню) особу, складання плану допиту, залучення спеціалістів, правильного вибору тактики та місця проведення допиту.

В практичній діяльності, особи, які проводять допит малолітньої (неповнолітньої) особи, продовжують ставитись формально до вибору місця проведення допиту, не розуміючи важливості даного питання та за звичай допитують вищезазначених осіб у своїх робочих кабінетах, що є

вкрай небажаним. Питанню допиту неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні приділялось багато уваги різними вченими.

Особливої уваги вимагає аналіз позиції, зайнятої неповнолітнім під час досудового розслідування: заперечення своєї провини або, навпаки, бажання все вчинене приписати собі. За всім цим може стояти вплив дорослих співучасників, що переконали підлітка в тому, що йому як неповнолітньому не загрожує суворе покарання.

Нерідко підлітки скоюють кримінальні правопорушення за підбурюванням старших підлітків або дорослих. Якщо ж розглянути суб'єктивні труднощі, то вони пов'язані з недостатньою професійною компетентністю співробітників правоохоронних органів, та навіть професійною деформацією. Усуненню зазначених і ряду інших недоліків, покликано запровадження нового явища у правозастосовній практиці – «зелених кімнат» при підрозділах Національної поліції України. Правовою підставою їх залучення до кримінального провадження є: міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про охорону дитинства», «Про органи та служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про попередження насильства в сім'ї», підзаконні нормативно-правові акти: Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затверджена Указом Президента України від 24.05.2011 № 597/2011 тощо.

Уперше термін «зелена кімната» з'явився в офіційних документах у 2008 році, Департаментом кримінальної міліції у справах дітей МВС України були видані методичні рекомендації щодо організації та функціонування «зеленої кімнати» для дітей, які потребують соціально-психологічного захисту (переважно мова йде про роботу з дітьми віком від 5 до 18 років, які є бездоглядними і безпритульними; проживають у неблагополучних сім'ях; перебувають на обліку в підрозділах НП України; вчинили адміністративні правопорушення; вчинили суспільно небезпечні діяння до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність; вчинили злочин тощо).

Сьогодні, з метою профілактики злочинності серед неповнолітніх, ефективного кримінального провадження за їх участі, при кожному підрозділі Національної поліції створені або поставлене завдання щодо запровадження «зелених кімнат». Обов'язковою вимогою до оформлення «зелених кімнат» є фарбування приміщення та меблів у зелений колір, наявність кімнатних рослин. «Зелена кімната» облаштована системами кондиціонування та обігріву, комп'ютером та телевізором з DVD-програвачем, меблями, дитячими іграшками, книгами та іграми. «Зелена кімната» має окрему кімнату для роботи психологів, педагогів, медичних працівників, спеціалістів інших зацікавлених відомств та установ, яких працівники Національної поліції залучають до роботи з дітьми. Обов'язковою є наявність камер відеоспостереження та скла

позавізуального спостереження. Це зроблено для того, щоб зібрані матеріали можна було використовувати у суді без повторного травмування психіки дитини при судовому розгляді.

При управліннях поліції в столичному регіоні вже налічується більше десяти таких кімнат. В Національній академії внутрішніх справ теж є «зелена кімната» для відпрацювання зі здобувачами вищої освіти практичних навичок щодо допиту неповнолітніх осіб.

Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її віку та ступеня розвитку. Зелена кімната допомагає малолітнім (неповнолітнім) особам відчутти домашню атмосферу, сприяє відкритому спілкуванню з дорослими, засвоєнню інформації. У сучасній науково-методичній літературі зазначається, що дружні до дітей «зелені кімнати» створені з метою проведення опитування (допитів) дітей, які є учасниками в кримінальних провадженнях, в яких вони фігурують як потерпілі чи свідки, в умовах, що мінімізують повторну травматизацію психіки дитини. Успішність допиту дитини визначається місцем розташування та облаштування приміщення, в якому він буде проведений; попереднім психологічним вивченням дитини, завдяки якому можна підготувати її до співпраці з правоохоронцями, а також компетентності осіб, що проводять допит.

Методика «зелена кімната» застосовується до дітей віком від 4 до 14 років, а на розсуд слідчого чи суду – й у віці від 14 до 16 років, які потерпіли внаслідок учинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи і недоторканості, інших кримінальних правопорушень насильницького характеру або стали свідками таких кримінальних правопорушень. Погоджуючись із зазначеним, на підставі проведених емпіричних досліджень, вважаємо за доцільне запропонувати не обмежуватися проведенням лише допиту і лише зі свідками та потерпілими за вказаної методики «зеленої кімнати». На нашу думку, потребують допиту в «зеленій кімнаті» також неповнолітні підозрювані, які скоїли кримінальне правопорушення з необережності (наприклад – ббивство, нанесення тілесних ушкоджень).

Таким чином, при визначенні напрямів удосконалення тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх, слід наголосити на доцільності використання «зелених кімнат» при підрозділах Національної поліції України. Таку методику, крім проведення допитів, залежно від обставин конкретної слідчої ситуації, доцільно поширювати на інші слідчі (розшукові) та процесуальні дії, що проводяться за участю неповнолітніх, й проводити такі дії не лише із неповнолітніми свідками чи потерпілими, але й підозрюваними.